
DE HÖGSTA DOMSTOLSINSTANSER- NAS MOTIVERINGSSKYLDIGHET VID BESLUT ATT INTE INHÄMTA FÖRHANDSAVGÖRANDE FRÅN EG- DOMSTOLEN – EN PAPPERSTIGER?

Martin Johansson* och Sara Ahmed**

I sin dom av den 4 juni 2002, i det svenska målet *Lyckeskog*,¹ konstaterade EG-domstolen att de svenska hovrätterna inte utgör domstolar ”mot vars avgöranden det inte finns något rättsmedel enligt nationell lagstiftning” i den mening som avses i artikel 234 EG, eftersom det följer av 54 kap. 10 § RB att om det föreligger en osäkerhet om hur gällande rätt, inklusive gemenskapsrätten, skall tolkas kan detta medföra att den högsta domstolsinstansen i sista hand prövar frågan. Domstolen underströk emellertid att om det uppkommer en fråga om tolkningen eller giltigheten av en gemenskapsrättslig regel är den högsta domstolsinstansen enligt artikel 234 tredje stycket EG skyldig att – antingen när den prövar frågan huruvida prövningstillstånd skall meddelas eller vid ett senare tillfälle – begära förhandsavgörande av EG-domstolen.²

Delvis med anledning av domen i *Lyckeskog* inledde Europeiska kommissionen ett fördragsbrottsärende mot Sverige i början av år 2003.³ I ett motiverat yttrande av den 13 oktober 2004 gjorde Kommissionen gällande att Sverige inte hade uppfyllt sina skyldigheter enligt artikel 234 tredje stycket EG bl.a. genom att inte ålägga den högsta domstolsinstansen en skyldighet att begära förhandsavgörande från EG-domstolen ”i samband med att den prövar frågan om prövningstillstånd i de fall fråga uppkommit om tolkningen eller giltigheten

---

* Advokat, Senior Counsel, Advokatfirman Vinge, Bryssel, tidigare bl.a. rättssekreterare vid EG-domstolen.

** Trainee, Advokatfirman Vinge, Bryssel.

¹ Mål C-99/00, *Lyckeskog*, REG 2002 s. I-4839.

² Idem punkterna 16–18.

³ Genom en informell skrivelse av den 21 januari 2003.

av en gemenskapsrättslig regel” och kräva att ”beslut om avslag på provnings-tillstånd i sådana fall skall motiveras”.⁴

Regeringen bestred visserligen fördragsbrott, men medgav att det fanns utrymme för förbättringar av den svenska lagstiftningen. Den 24 maj 2006 antog riksdagen lag (2006:502) med vissa bestämmelser om förhandsavgörande från EG-domstolen (härefter ”förhandsavgörandelagen”), som föreskriver att de högsta domstolsinstanserna är skyldiga att motivera beslut att inte inhämta förhandsavgörande från EG-domstolen.

Efter att ha studerat den nya lagen, som trädde ikraft den 1 juli 2006, beslutade Kommissionen den 19 juli samma år att avsluta ärendet.

Det har nu gått drygt tre år sedan förhandsavgörandelagen trädde ikraft och det kan därför vara dags att se lite närmare på vilken effekt den har fått. Avsikten med föreliggande artikel är att titta på trenden i de högsta domstolsinstansernas hantering av motiveringsskyldigheten och att göra en första bedömning av om lagens krav uppfylls. Det skall understrykas att artikeln inte bygger på en genomgång av samtliga beslut från de högsta domstolarna sedan lagens ikraftträdande.

1. FÖRHANSAVGÖRANDELAGEN

1 § förhandsavgörandelagen föreskriver:

”Om en part i ett mål eller ärende vid en domstol eller myndighet, som omfattas av skyldigheten att inhämta förhandsavgörande från EG-domstolen, har yrkat att ett förhandsavgörande skall inhämtas eller på annat sätt väckt frågan om en sådan åtgärd, skall domstolen eller myndigheten, i de fall den beslutar att inte inhämta ett förhandsavgörande, i sitt beslut ange skälen till detta.”

Enligt regeringens proposition lämnade de gällande bestämmelserna i rättegångsbalken, förvaltningsprocesslagen och lagen om domstolsärenden, domstolen utrymme att avstå från motivering av icke-slutliga beslut. Regeringen ansåg emellertid att ett uttryckligt krav på motivering skulle leda till en större förutsebarhet och en enhetlig tillämpning av reglerna om förhandsavgörande. Man menade att ett sådant krav också skulle bidra till att tillgodose parternas intresse av att ta del av rättens ställningstagande i frågan om behovet av förhandsavgörande och att ”även en kortfattad motivering torde vanligen fylla ett väsentligt informationsbehov för en part”.⁵

---

⁴ Motiverat yttrande riktat till Konungariket Sverige enligt artikel 226 i Fördraget om upprättande av Europeiska gemenskapen till följd av överträdelse av artikel 234 tredje stycket EG, Bryssel den 13/10/2004, 2003/2161, C(2004)3899.

⁵ Prop. 2005/06:157, Vissa frågor om förhandsavgörande från EG-domstolen, s. 27.

Vad gäller omfattningen och precisionen i domstolens skäl, uttalade regeringen att när det gäller beslut att inte inhämta förhandsavgörande,

”bör det i flertalet fall inte behöva lämnas någon mera ingående motivering, eftersom detta skulle kunna kräva alltför stora insatser från domstolens sida vilka inte skulle stå i rimlig proportion till det avsedda syftet med bestämmelsen. [Det följer] av *CILFIT*-domen⁶ att förhandsavgörande inte behöver inhämtas när den uppkomna frågan saknar relevans, när den gemenskapsrättsliga bestämmelsen redan har blivit föremål för en tolkning av EG-domstolen eller när den korrekta tolkningen av gemenskapsrätten är så uppenbar att det inte finns utrymme för något rimligt tvivel. I de nu aktuella fallen, när domstolen omfattas av en principiell skyldighet att inhämta förhandsavgörande, torde det normalt räcka med att domstolen anger vilket eller vilka av dessa undantag som är tillämpliga.

Kommer domstolen fram till att det i målet eller ärendet inte ens kan anses ha uppkommit en fråga som EG-domstolen är behörig att meddela förhandsavgörande om, torde det [...] vara tillräckligt att domstolen hänvisar till denna slutsats.”⁷

Regeringen ansåg emellertid att frågan om hur omfattande motivering som bör lämnas i de olika fallen inte lämpar sig för lagreglering och att den därför bör överlåtas till rättstillämpningen. Bestämmelserna behövde därför inte uppställa några särskilda krav på innehållet i motiveringen, såsom det som gäller i det brittiska systemet,⁸ där motiveringen skall innehålla en hänvisning till något av *CILFIT*-undantagen. Man underströk dock att ”det inte kommer att vara tillräckligt att domstolen anger enbart att det inte finns skäl att inhämta förhandsavgörande”.⁹

2. DE HÖGSTA DOMSTOLSINSTANSENAS TILL- LÄMPNING AV FÖRHANDSAVGÖRANDELAGEN

Utän att, som nämnts inledningsvis, göra anspråk på att ha gjort en genomgång av samtliga beslut avseende prövningstillstånd där part har aktualiserat frågan om inhämtande av prövningstillstånd från EG-domstolen, har vi tittat närmare på ett antal av de beslut som meddelats av Regeringsrätten och Högsta domstolen sedan förhandsavgörandelagens ikraftträdande.

---

⁶ EG-domstolens dom i mål 283/81, *CILFIT*, REG 1982, s. 3415. Enligt denna dom finns det i princip tre situationer i vilka en domstol i sista instans har rätt att avstå från att inhämta förhandsavgörande från EG-domstolen när en EG-rättslig fråga rests i målet: (i) svaret på frågan är inte relevant för utgången av målet, (ii) EG-domstolen har redan tolkat den berörda EG-rättsliga bestämmelsen (*acte éclairé*) eller (iii) den korrekta tillämpningen av EG-rätten är så uppenbar att det inte finns utrymme för något tvivel om hur frågan skall avgöras (*acte claire*).

⁷ Prop. 2005/06:157, s. 27–28.

⁸ Se nedan, vid fotnot 30.

⁹ Prop. 2005/06:157, s. 28.

I de mål där Regeringsrätten och Högsta Domstolen meddelar prövningstillstånd, förefaller de relativt tydligt motivera varför de lämnar yrkanden om att inhämta förhandsavgörande från EG-domstolen utan bifall. De skäl som anges är ofta ganska korta men ändå förhållandevis klara. Dessutom innehåller beskrivningen av målets behandling och parternas argumentation oftast information om de relevanta EG-rättsliga reglerna och dess tillämpning i det enskilda fallet som kompletterar och gör det lättare att förstå domstolarnas resonemang.

Däremot är motiveringen mer begränsad i de mål där prövningstillstånd inte meddelas. Här verkar domstolarna använda sig av mer eller mindre standardiserade fraser som inte säger särskilt mycket, om alls något, om hur man har kommit till slutsatsen att det inte finns behov av att inhämta förhandsavgörande från EG-domstolen.

Som typexempel på formuleringar som använts av Regeringsrätten kan nämnas:

- ”Vad som framkommit i målen visar inte att det föreligger någon sådan särskild tolkningsfråga som Regeringsrätten enligt artikel 234 i EG-fördraget är skyldig att inhämta förhandsavgörande om.”¹⁰
- ”I målet aktualiseras förutom viss EG-rättslig problematik också andra frågeställningar. Omständigheterna är sådana att det inför ställningstagandet till frågan om prövningstillstånd inte finns anledning att inhämta förhandsavgörande från EG-domstolen. Yrkandet härom ska därför avslås.”¹¹
- ”Regeringsrätten finner – inför det slutliga ställningstagandet till begäran om prövningstillstånd – att den gemenskapsrättsliga regleringen som aktualiseras redan har tolkats av EG-domstolen.”¹²

Bland Högsta domstolens beslut har vi funnit följande motivering:¹³

”[Klaganden] har yrkat att Högsta domstolen skall inhämta förhandsbesked från EG-domstolen.

Varken av det överklagade beslutet eller av vad [klaganden] framfört i sitt överklagande framgår att det föreligger någon sådan särskild tolkningsfråga som Högsta

¹⁰ Mål nr 736–737-06, beslut av den 10 februari 2009.

¹¹ Mål nr 2058-08, beslut av den 19 maj 2008.

¹² Mål nr 396/06, beslut av den 11 oktober 2007.

¹³ Mål nr Ö 222-06, beslut av den 7 december 2006. Andra varianter på formuleringar som enligt uppgift används vid Högsta domstolen är:

- ”Målet föredras med anledning av att parten begärt att Högsta domstolen skall inhämta förhandsavgörande från EG-domstolen. De gemenskapsrättsliga bestämmelser som är aktuella i målet har redan blivit föremål för tolkning av EG-domstolen. Högsta domstolen avslår därför partens begäran om inhämtande av förhandsavgörande från EG-domstolen.”
- ”Parten har begärt att Högsta domstolen skall inhämta förhandsavgörande från EG-domstolen. I målet har dock inte uppkommit någon sådan fråga som föranleder tvivel beträffande tolkningen av gemenskapsrätten. Högsta domstolen lämnar därför partens yrkande om inhämtande av förhandsavgörande från EG-domstolen utan bifall.”

domstolen enligt artikel 234 i Fördraget om Europeiska unionen är skyldig att inhämta förhandsavgörande om. Högsta domstolen lämnar därför yrkandet utan bifall.”

3. UPPFYLLER DE HÖGSTA DOMSTOLSINSTAN- SERNA MOTIVERINGSSKYLDIGHETEN?

Vår bedömning är att i mål där de högsta domstolsinstanserna meddelar prövningstillstånd, så uppfyller motiveringen av avslag på yrkanden om att inhämta förhandsavgörande från EG-domstolen de krav som ställs i 1 § förhandsavgörandelagen. De skäl som anges är ofta kortfattade, men det är ändå möjligt att förstå varför domstolen inte ansett sig skyldig att inhämta ett förhandsavgörande.

Däremot tyder exemplen ovan på att i mål där prövningstillstånd inte meddelas, uppfyller de högsta domstolarnas motivering av avslag på yrkanden om att inhämta förhandsavgörande sällan ens de lågt ställda krav som förespråkas i proposition, d.v.s. att domstolen anger vilken eller vilka av *CILFIT*-undantagen som är tillämpliga. I flera av exemplen nöjer man sig med att konstatera att det inte föreligger någon sådan tolkningsfråga som man är skyldig att inhämta förhandsavgörande om. I ett av exemplen ger man som enda skäl till att man beslutat att inte inhämta förhandsavgörande att det inte finns anledning att göra detta, vilket ju propositionen uttryckligen förklarar inte vara tillräckligt.¹⁴

Denna nivå på motiveringen förekom redan innan förhandsavgörandelagens ikraftträdande, även om nivån förefaller ha varierat från situation till situation.¹⁵ Exempelvis använde Högsta domstolen i ett beslut från november 2004 exakt samma formulering som den ovan citerade.¹⁶ Förhandsavgörandelagen tycks således inte fått någon större effekt på de högsta domstolsinstansernas motivering.¹⁷

---

¹⁴ Prop. 2005/06:157, s. 28.

¹⁵ Se prop. 2005/06:157, s. 19.

¹⁶ Mål B 4274-04, beslut av den 16 november 2004. Samma motivering som den i mål nr Ö 222-06 (citerad vid fotnot 13), med undantag endast för nödvändiga ändringar (men med samma felaktiga hänvisning till artikel 234 i *Fördraget om Europeiska unionen*): ”Varken av den överklagade domen eller av vad [klaganden] framför i sitt överklagande framgår att det föreligger någon sådan särskild tolkningsfråga som Högsta domstolen enligt artikel 234 i Fördraget om Europeiska unionen är skyldig att inhämta förhandsavgörande om. Högsta domstolen lämnar därför yrkandet utan bifall.”

¹⁷ Snarare förefaller dessa blivit sannspådda, när de i sina remissyttranden framhöll att, med hänsyn till det stora antal mål där prövningstillstånd vägras, det var ofrånkomligt att beslutsmotiveringen skulle komma att bli mer eller mindre standardiserad och att en motivering av det slag som föreslagits inte skulle tillföra parterna någon upplysning som inte framgår redan av beslutet att inte inhämta förhandsavgörande, nämligen att det inte uppkommit någon fråga som domstolen enligt artikel 234 EG är skyldig att inhämta förhandsavgörande om (Regerings-

Vi menar dock att situationen i realiteten är värre än så. Den tolkning av 1 § i förhandsavgörandelagen som kommer till uttryck i propositionen är alltför begränsad. Enligt vår uppfattning pekar redan bestämmelsens ordalydelse på detta. Emellertid måste bestämmelsen även tolkas såväl i ljuset av lagens syfte som i sitt sammanhang och då blir det ännu tydligare att det krävs en mer substantiell motivering.

Vad avser ordalydelsen, torde ett krav på att ”ange skälen” till ett beslut normalt sett innebära att det går att utläsa på vilka grunder beslutet har tagits, d.v.s. att det går att förstå varför det tagits.

I detta sammanhang är det intressant att notera att även EG-domstolens stadga använder sig av uttrycket ”ange skälen”, när den preciserar vad domarna skall innehålla.¹⁸ Vad gäller Förstainstansrättens domar har EG-domstolen i detta avseende konstaterat att motiveringen kan vara underförstådd, men att den måste ge de berörda personerna möjlighet att få reda på skälen till varför Förstainstansrätten inte ansåg att det fanns fog för deras argument.¹⁹

Vad gäller syftet med förhandsavgörandelagen, framhåller regeringen i propositionen att:

”När domstolen har tagit ställning till frågan om inhämtande av förhandsavgörande, är det rimligt att rättens bedömning kommer till tydligt uttryck. Avsaknaden av en redovisning av domstolarnas ställningstagande har också lett bl.a. till att kommissionen ifrågasatt om de högsta domstolsinstanserna iakttar skyldigheten att inhämta förhandsavgörande. Det finns, som regeringen ser det, ett särskilt behov av att rättens bedömning redovisas öppet i de situationer där den prövar de av EG-domstolen fastslagna undantagen från skyldigheten att inhämta förhandsavgörande. Det talar för att man, såsom föreslås i promemorian, inför regler som ålägger domstolarna att redovisa sitt ställningstagande i de fall domstolen bedömer att förhandsavgörande inte skall inhämtas, och att det därvid också lämnas en motivering till ställningstagandet.”²⁰

Regeringen framhåller även att det inget respekt för domstolarnas arbete om de motiverar skälen för sina beslut, att en motiveringsskyldighet också är positiv ur rättssäkerhetssynpunkt och att det är av värde för parterna, rättstillämpningen

---

rättens remissyttrande ”Yttrande över promemorian Förhandsavgörande från EG-domstolen (Ds 2005:25), 2005-10-06, AdmD186/05, s. 3 och Högsta domstolens remissyttrande ”Promemorian Förhandsavgörande från EG-domstolen (DS 2005:25)”, 2005-10-10, Dnr 433-05, s. 3). Även Lagrådet framförde att det fanns anledning att räkna med att domstolarna skulle komma att uppfylla denna skyldighet genom att lämna motiveringar som i de flesta fall blir stereotypa och som därför knappast fyller något väsentligt informationsbehov för den part som framställt yrkande om att EG-domstolen skall höras (prop. 2005/06:157, s. 47).

¹⁸ EG-domstolens stadga, artikel 36, som också ska tillämpas på förfarandet vid Förstainstansrätten.

¹⁹ Se t.ex. C-385/07 P, Die Grüne Punkt mot Kommissionen, dom av den 16 juli 2009, ännu ej publicerad i REG, punkt 114.

²⁰ Prop. 2005/06:157, s. 19.

och därmed rättsäkerheten att domstolen motiverar sitt beslut.²¹

Även justitieutskottet underströk i sitt betänkande betydelsen av att domstolarnas ställningstaganden kommer till tydligt uttryck:

”Inte bara parterna i de aktuella fallen utan också andra har ett intresse av att få kännedom om hur domstolen bedömer dessa frågor. Detta gäller särskilt beträffande de ställningstaganden som görs av de högsta domstolsinstanserna, eftersom de är de enda nationella domstolar som kan uttala sig om hur skyldigheten att inhämta förhandsavgörande skall tillämpas. Att domstolarna ger tydligt uttryck för sina bedömningar i frågan och redovisar sina ställningstaganden rörande behovet av förhandsavgörande på ett enhetligt sätt är också enligt utskottets uppfattning ägnat att stärka förtroendet för rättskipningen.”²²

Vi har svårt att se hur en så begränsad motivering som den som förespråkas i propositionen kan uppnå de ovan angivna syftena med förhandsavgörandelagen.²³

Med avseende på lagens sammanhang, framgår det, åtminstone indirekt, av såväl Justitiedepartementets promemoria²⁴ som propositionen²⁵ att förhandsavgörandelagen antogs mot bakgrund av Europeiska kommissionens fördragsbrottsärende.²⁶ Även om Kommissionen avslutade ärendet efter det att lagen trätt ikraft, kan knappast den i propositionen angivna tolkningen av 1 § i förhandsavgörandelagen anses svara upp mot kritiken i det motiverade yttrandet. I detta yttrande konstaterade Kommissionen att det faktum att ett beslut att inte meddela prövningstillstånd inte motiveras, gör det omöjligt för den enskilde att verifiera huruvida de högsta domstolsinstansernas skyldighet enligt artikel 234 tredje stycket EG att begära förhandsavgörande har vederbörligen respekterats samt leder till svårigheter för Kommissionen i sin kapacitet av EG-fördragets väktare att kontrollera om denna artikel respekterats fullt ut. Anges inte mer än, vilket eller vilka av *CILFIT*-undantagen som är tillämpliga, är det

---

²¹ Idem, s. 26.

²² Justitieutskottets betänkande 2005/06:JuU39, Vissa frågor om förhandsavgörande från EG-domstolen, s. 5. Se också prop. 2005/06:157, s. 20.

²³ Vad avser regeringens anmärkning i propositionen om att en mer ingående motivering ”skulle kunna kräva alltför stora insatser från domstolens sida vilka inte skulle stå i rimlig proportion till det avsedda syftet med bestämmelsen”, kan det vara värt att notera att man, som ett svar på en invändning från några remissinstanser rörande kravet på att domstolen redovisar sitt ställningstagande, framhöll att (prop. 2005/06:157, s. 20–21): ”Det bör dock beaktas att ett krav på att domstolen i vissa fall dokumenterar sitt ställningstagande inte innebär att domstolen skall göra några nya ställningstaganden. Redan med nuvarande regelverk måste de högsta domstolsinstanserna analysera och ta ställning till om det i målet eller ärendet har uppkommit en fråga som avses i artikel 234 i EG-fördraget och om den i så fall skall fråga EG-domstolen. Att de i sådana fall dessutom skall dokumentera sitt ställningstagande kan inte anses särskilt betungande.”

²⁴ Förhandsavgörande från EG-domstolen, Ds 2005:25, t.ex. s. 5.

²⁵ Prop. 2005/06:157, t.ex. s. 6.

²⁶ Se vid fotnot 3, ovan.

helt enkelt inte möjligt att avgöra om artikel 234 tredje stycket EG respekterats.²⁷

Om § 1 i förhandsavgörandelagen tolkas i ljuset av vad som framförts ovan, krävs först och främst att domstolen i samtliga fall anger på vilket *CILFIT*-undantag den grundar sitt beslut att inte inhämta förhandsavgörande från EG-domstolen:²⁸

- (i) om den bedömt att den berörda tolkningsfrågan inte är relevant, d.v.s. att svaret inte under några omständigheter kan inverka på utgången av målet; eller, för det fall frågan ansetts relevant,
- (ii) om den konstaterat att den berörda rättsfrågan redan avgjorts av EG-domstolen (*acte éclairée*), eller
- (iii) om den funnit att den korrekta tillämpningen av gemenskapsrätten är så uppenbar att det inte finns utrymme för något tvivel om hur frågan skall avgöras (*acte claire*).

Härutöver måste också skälen för varför domstolen anser att det ena eller andra av dessa undantag är tillämpliga i målet kortfattat anges.²⁹

Det är enbart med en motivering som uppfyller dessa krav som lagens syfte, såsom det beskrivits i propositionen, kan uppnås och som lagen möjliggör en kontroll av att de högsta domstolsinstanserna fullgör sin skyldighet enligt artikel 234 tredje stycket EG att inhämta förhandsavgörande från EG-domstolen.

En sådan tolkning av § 1 i förhandsavgörandelagen skulle även stämma överens med den ändring som infördes i arbetsordningen för House of Lords' Appeal Committee och som var resultatet av Appeal Committees slutsatser av EG-domstolens dom i *Lyckeskog*. Enligt denna ändring skall Appeal Committee, när den rapporterar till House of Lords att prövningstillstånd inte skall meddelas i ett mål där framställan innehåller ett yrkande om att en EG-rättslig fråga berörs, ange både vilket *CILFIT*-undantag som är relevant för den i målet aktuella frågan och, kortfattat, skälen för varför frågan omfattas av det angivna undantaget.³⁰

²⁷ Motiverat yttrande riktat till Konungariket Sverige enligt artikel 226 i fördraget om upprättande av Europeiska gemenskapen till följd av överträdelse av artikel 234 tredje stycket EG, Bryssel den 13/10/2004, 2003/2161, C(2004)3899, punkterna 10 och 13.

²⁸ Mål 283/81, *CILFIT*, REG 1982, s. 3415, punkt 28.

²⁹ Vad gäller omfattningen av motiveringskyldigheten, se också Ulf Bernitz, "Europarättens genomslag i svensk rätt: Begäran om förhandsavgörande av EG-domstolen som katalysator" i "En minnesskrift. Juridiska fakulteten i Stockholm 100 år", 2007 s. 78 ff.

³⁰ House of Lords, Appeal Committee, "Petitions for leave to appeal: Reasons for the refusal of leave", Session 2002-03, 38th Report, 3 April 2003. Det är av intresse att här fullt ut citera punkterna 6 och 7:

"Having regard to Article 234(3), as interpreted in the light of the decision of the Court of Justice of the European Communities in *Criminal proceedings against Lyckeskog* (Case C-99/00)

Vidare kan det som jämförelse vara intressant att nämna att när EG-domstolen avvisar eller ogillar ett överklagande av en dom av Förstainstansrätten på den grunden att det inte kan tas upp till sakprövning eller är uppenbart ogrundat, sker detta genom ett motiverat beslut.³¹

De högsta domstolsinstansernas motivering av avslag på yrkanden om att inhämta förhandsavgörande från EG-domstolen som meddelas i samband med att de bifaller en ansökan om prövningstillstånd förefaller, i de mål vi har sett på, uppfylla även de krav som följer av vår tolkning av 1 § förhandsavgörandelagen. Däremot, skulle inget av de beslut vi gått igenom som meddelats i samband med att Regeringsrätten eller Högsta domstolen lämnat en ansökan om prövningstillstånd utan bifall uppfylla bestämmelsens krav.

4. SLUTSATS

Vår slutsats är att förhandsavgörandelagen inte är mycket mer än en papperstiger. Lagen verkar i och för sig ha inneburit en större enhetlighet i de högsta domstolsinstansernas motivering av avslag på yrkanden om att inhämta förhandsavgörande från EG-domstolen och lagens antagande fick till resultat att Kommissionen avslutade sitt fördragsbrottsärende, men den har inte lett till korrekt motiverade avslagsbeslut.

I mål där de högsta domstolsinstanserna meddelar prövningstillstånd, förefaller visserligen motiveringen oftast uppfylla de krav som ställs i 1 § förhandsavgörandelagen och detta även om bestämmelsen tolkas på det sätt vi menar att den skall tolkas.

Däremot, i mål där prövningstillstånd inte meddelas, uppfyller enligt vår uppfattning motiveringen av avslag på yrkanden om inhämtande av förhandsavgörande idag sällan motiveringskyldigheten ens om 1 § i förhandsavgörandelagen tolkas på det sätt som förespråkas i propositionen. Om bestämmelsen

---

and, in particular, the importance of ensuring proper transparency regarding compliance of the House with that provision, we have taken the opportunity to amend our procedure in order to provide for giving express reasons when leave to appeal is to be refused.

When the Appeal Committee report to the House that leave to appeal should be refused in a case where the petition includes a contention that a question of Community law is involved, the Committee will give reasons for their decision not to grant leave to appeal and these reasons will reflect the decision of the Court of Justice in *CILFIT v. Ministry of Health* (Case C-283/81) which laid down the categories of case where the Court of Justice considered that no reference should be made to it. Under this procedure the Appeal Committee will both identify the category relevant to the particular issue before it and, briefly the reason why the issue in question falls within that category. This will make transparent the basis upon which, as at present, the Committee have decided not to order a reference. Such a refusal is the end of domestic judicial remedies.”

³¹ Domstolens rättegångsregler, artikel 119.

tolkas såsom vi menar att den måste tolkas, så är det tveksamt om det överhuvudtaget förekommer fall där motiveringsskyldigheten uppfylls.

Att kräva att de högsta domstolsinstanserna, precis som House of Lords' Appeal Committee, inte enbart anger vilket av *CILFIT*-undantagen de grundar sina beslut på utan också kortfattat anger skälen för varför detta undantag är tillämpligt i målet, kan knappast anses vara att begära för mycket. I likhet med vad regeringen underströk i propositionen, anser vi att, eftersom de högsta domstolsinstanserna ändå måste analysera och ta ställning till om det i ärendet uppkommit en fråga som omfattas av artikel 234 tredje stycket EG, kan ett krav på att ange skälen för varför ett yrkande om att begära förhandsavgörande avslås inte anses särskilt betungande.

Att domstolens motivering är tillfredställande är självklart av betydelse för parterna. Dessa har ofta lagt stor kraft på att förklara hur de anser att de berörda EG-rättsliga bestämmelserna skall tolkas, vilken inverkan de har på de i målet relevanta svenska bestämmelserna samt varför det är av vikt för målets utgång att ett förhandsavgörande från EG-domstolen inhämtas.

Det är emellertid också av betydelse för rättstillämpningen att det tydliggörs hur de högsta domstolsinstanserna, i det enskilda fallet men även mer allmänt, bedömer behovet av att begära förhandsavgörande från EG-domstolen och härigenom också mer generellt hur de ser på EG-rättens integration i det svenska rättssystemet.

Kort sagt, av rättssäkerhetsskäl krävs att de högsta domstolsinstanserna när de, i samband med beslut att inte meddela prövningstillstånd, avslår yrkanden att begära förhandsavgörande från EG-domstolen, anger såväl vilket av *CILFIT*-undantagen grundar sitt beslut på som skälen för varför detta undantag är tillämpligt i målet.